TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. sausio 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Direktyva 93/13/EEB — Pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromos sutartys — Nesąžiningos sąlygos — Hipoteka užtikrintos paskolos sutartys — Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra — Naikinamasis terminas — Nacionalinių teismų pareigos — Res judicata galia“

Byloje C-421/14

dėl 2014 m. rugsėjo 10 d. *Juzgado de Primera Instancia no 2 de Santander* (Santandero pirmosios instancijos teismas Nr. 2, Ispanija) nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2014 m. rugsėjo 10 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Banco Primus SA

prieš

Jesús Gutiérrez García

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro pirmosios kolegijos pirmininko pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano ir teisėjai M. Berger, A. Borg Barthet, S. Rodin (pranešėjas) ir F. Biltgen,

generalinis advokatas M. Szpunar,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2015 m. rugsėjo 24 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Banco Primus SA*, atstovaujamo *abogado* E. Vázquez Martín,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. García-Valdecasas Dorrego,

— Europos Komisijos, atstovaujamos J. Baquero Cruz ir M. van Beek,

susipažinęs su 2016 m. vasario 2 d. teismo posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* * Proceso kalba: ispanų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Banco Primus SA* ir Jesús Gutiérrez García ginčą dėl išieškojimo iš pastarajam priklausančio nekilnojamojo turto, kuris įkeistas hipoteka užtikrinant *Banco Primus* suteiktą paskolą.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Direktyvos 93/13 dvidešimt trečioje ir dvidešimt ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„kadangi pardavėjas ar tiekėjas gali patenkinti sąžiningumo reikalavimą, kai jis dorai ir teisingai veikia kitos šalies atžvilgiu, į kurios teisėtus interesus jis turi atsižvelgti;

<…>

kadangi valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo“.

4 Šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„1. Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus[,] susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Ta sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra laikoma nesąžininga, jeigu pažeidžiant sąžiningumo reikalavimą dėl jos atsiranda ryškus neatitikimas tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai.

2. Visada yra laikoma, kad dėl sąlygos nebuvo atskirai derėtasi, jeigu ji buvo parengta iš anksto, ir vartotojas dėl to negalėjo padaryti įtakos sąlygos esmei, ypač iš anksto suformuluotos tipinės sutarties atveju.

<…>

6 Direktyvos 93/13 4 straipsnyje numatyta:

„1. Nepažeidžiant 7 straipsnio, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas, atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį, ir sutarties sudarymo metu nurodant visas sutarties sudarymo aplinkybes ir visas kitas tos sutarties arba kitos sutarties, nuo kurios ji priklauso, sąlygas.

2. Sąlygų nesąžiningumo vertinimas nėra susijęs nei su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu, nei su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, jei šios sąlygos pateikiamos aiškia, suprantama kalba [aiškiai ir suprantamai].“

7 Šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų [Valstybės narės nustato, kad sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas sudaro su vartotoju, naudojamos nesąžiningos sąlygos nacionalinės teisės aktuose nustatytomis sąlygomis nebūtų privalomos vartotojui ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų.]“

8 Minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje teigiama:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

Ispanijos teisės aktai

9 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de enjuiciamiento civil* (Įstatymas 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) (BOE, Nr.°7, 2000 m. sausio 8 d., p. 575) buvo iš dalies pakeistas 2013 m. gegužės 14 d. *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai įsipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos) (BOE, Nr. 116, 2013 m. gegužės 15 d., p. 36373), vėliau iš dalies pakeistas 2013 m. birželio 28 d. *Real Decreto-Ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación* (Karaliaus įstatymas dekretas Nr. 7/2013 dėl skubių finansinių ir biudžeto priemonių, skatinančių mokslo tyrimus, plėtrą ir inovacijas) (BOE, Nr. 155, 2013 m. birželio 29 d., p. 48767), vėliau – 2014 m. rugsėjo 5 d. *Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal* (Karaliaus įstatymas dekretas Nr. 11/2014 dėl skubių priemonių bankroto srityje) (BOE, Nr. 217, 2014 m. rugsėjo 6 d., p. 69767) (toliau – CPK).

10 CPK 695 straipsnis, susijęs su procedūra dėl prieštaravimo dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto, suformuluotas taip:

„1. Vykstant šiame skyriuje nurodytoms procedūroms skolininkas gali pareikšti prieštaravimą dėl išieškojimo tik remdamasis tokiais pagrindais:

<…>

4) nesąžininga sutarties sąlyga, kuria remiantis išieškoma arba apskaičiuojama mokėtina suma.

<…>

4. Sprendimas, kuriuo nurodoma <…> atmesti prieštaravimą remiantis šio straipsnio 1 dalies 4 punkte nurodytu pagrindu, gali būti skundžiamas apeliacine tvarka.

Kitais atvejais sprendimai dėl šiame straipsnyje nurodyto prieštaravimo neskundžiami ir turi padarinių tik išieškojimo procedūrai, per kurią jie priimti.“

11 CPK 556 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad prieštaravimas dėl vieno iš CPK 695 straipsnyje nurodytų pagrindų turi būti pareikštas per 10 dienų terminą nuo pranešimo apie nutartį dėl išieškojimo.

12 CPK 557 straipsnio, susijusio su prieštaravimo dėl išieškojimo, pagrįsto kitais dokumentais nei teismo ar arbitražo teismo sprendimai, procedūra, 1 dalyje numatyta:

„Jeigu nurodymas pradėti išieškojimą išduotas dėl dokumentų, nurodytų 517 straipsnio 2 dalies 4, 5, 6 ir 7 punktuose, ir dėl kitų vykdytinų dokumentų, nurodytų 517 straipsnio 2 dalies 9 punkte, skolininkas gali pirmesniame straipsnyje numatyta tvarka ir per jame nustatytą terminą pareikšti prieštaravimą tik jeigu nurodo vieną iš šių pagrindų:

<…>

7) dokumente yra nesąžiningų sąlygų.“

13 CPK 693 straipsnio, susijusio su reikalavimu dalimis mokamą skolą grąžinti prieš terminą, 2 dalyje numatyta:

„Jeigu sutartyje numatyta, kad tuo atveju, kai nesumokamos bent trys mėnesinės įmokos arba neatliekami keli mokėjimai ir dėl to laikytina, kad skolininkas bent tris mėnesius nevykdė savo mokėjimo pareigos, ir jeigu toks susitarimas įtvirtintas paskolos sandoryje, gali būti pareikalauta grąžinti visą dėl pagrindinės sumos ir palūkanų susidariusią skolą.“

14 Įstatymo Nr. 1/2013 pirmojoje pereinamojo laikotarpio nuostatoje nurodoma:

„Šis įstatymas taikomas šio įstatymo įsigaliojimo dieną dar nebaigtoms teisminėms ir neteisminėms išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroms, kol dar nebuvo pradėtas vykdyti sprendimas dėl iškeldinimo.“

15 Minėto įstatymo ketvirtojoje pereinamojo laikotarpio nuostatoje nurodoma:

„1. Šiuo įstatymu padaryti [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] pakeitimai taikomi iki šio įstatymo įsigaliojimo pradėtose ir dar nebaigtose priverstinio vykdymo procedūrose tik tiems vykdymo veiksmams, kurie dar neatlikti.

2. Bet kuriuo atveju šio įstatymo įsigaliojimo dieną dar nebaigtose priverstinio vykdymo procedūrose, kuriose pasibaigė [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] 556 straipsnio 1 dalyje numatytas 10 dienų prieštaravimo terminas, skolininkai gali per naikinamąjį vieno mėnesio terminą pateikti specialųjį atskirąjį prieštaravimą, remdamiesi naujais [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] 557 straipsnio 1 dalies 7 punkte ir 695 straipsnio 1 dalies 4 punkte numatytais prieštaravimo pagrindais.

Naikinamasis vieno mėnesio terminas skaičiuojamas nuo kitos dienos, kai įsigalioja šis įstatymas, o šalių prieštaravimo pareiškimas sustabdo procedūros eigą iki tol, kol bus išspręstas šis klausimas, kaip numatyta [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] 558 ir paskesniuose straipsniuose ir 695 straipsnyje.

Ši pereinamojo laikotarpio nuostata taikoma visoms priverstinio vykdymo procedūroms, kurios nėra pasiekusios to etapo, kai įgijėjas perima nekilnojamojo turto valdymą, kaip numatyta [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] 675 straipsnyje.

3. Tose vykdymo procedūrose, kuriose įsigaliojus šiam įstatymui jau buvo prasidėjęs [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] 556 straipsnio 1 dalyje numatytas 10 dienų prieštaravimo terminas, skolininkams suteikiamas toks pats naikinamasis vieno mėnesio terminas pareikšti prieštaravimą, pagrįstą kuriuo nors iš [2000 m. sausio 7 d. Įstatymo 1/2000 dėl civilinio proceso kodekso] 557 ir 695 straipsniuose numatytų prieštaravimo pagrindų.

4. Pranešimo ir šio straipsnio 2 ir 3 dalyse numatytų terminų skaičiavimo tikslais šios nuostatos paskelbimas prilygsta visiškam ir tinkamam pranešimui, ir jokiu atveju nėra būtina tuo tikslu priimti formalaus sprendimo.“

<…>“

16 CPK 136 straipsnyje numatyta:

„Pasibaigus terminui atlikti tam tikrą šalies procesinį veiksmą, terminas laikomas praleistu ir nebetenkama galimybės atlikti šį veiksmą. Teismo kancleris fiksuoja termino pabaigą, nurodo imtis reikiamų priemonių arba informuoja teismą, kad jis priimtų reikiamą sprendimą.“

17 CPK 207 straipsnio 3 ir 4 dalyse numatyta:

„3. Galutiniai sprendimai įsiteisėja, o teismas, nagrinėjęs bylą, kurioje jie priimti, bet kuriuo atveju privalo jais vadovautis.

4. Pasibaigus terminams apskųsti teismo sprendimą ir jo neapskundus, sprendimas tampa galutinis ir įsiteisėja, o teismas, nagrinėjęs bylą, kurioje jis priimtas, bet kuriuo atveju privalo juo vadovautis.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

18 2008 m. birželio 12 d. *Banco Primus* suteikė Jesús Gutiérrez García paskolą, kuri buvo užtikrinta hipoteka įkeitus jo būstą. Ši paskola suteikta 47 metams, ji turėjo būti grąžinama sumokant 564 mėnesines įmokas. Kadangi nebuvo sumokėtos paeiliui septynios įmokos, 2010 m. kovo 23 d. remiantis paskolos sutarties 6bis sąlyga pranešta apie sutarties nutraukimą prieš terminą. *Banco Primus* paprašė sumokėti visą pagrindinę sumą ir paprastąsias palūkanas, delspinigius ir įvairius mokesčius. Jis taip pat paprašė varžytinėse parduoti hipoteka įkeistą turtą. Kadangi nė vienas pirkėjas nepareiškė noro dalyvauti 2011 m. sausio 11 d. vykusiose varžytinėse, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas 2011 m. kovo 21 d. vykdomuoju sprendimu priteisė turtą *Banco Primus* už 50 % jo nustatytos vertės. 2011 m. balandžio 6 d. *Banco Primus* paprašė, kad būtų leista perimti šio turto valdymą. Šis valdymo perėmimas buvo tris kartus atidėtas dėl trijų paeiliui pateiktų prieštaravimų; vienas jų buvo išnagrinėtas 2013 m. birželio 12 d. nutartimi, kurioje paskolos sutarties 6 sąlyga dėl delspinigių kvalifikuota kaip nesąžininga. Dėl trečiojo prieštaravimo priimtas 2014 m. balandžio 8 d. sprendimas, kuriuo užbaigta iškeldinimo sustabdymo procedūra.

19 2014 m. birželio 11 d. J. Gutiérrez García prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme pareiškė specialųjį atskirąjį prieštaravimą dėl išieškojimo iš hipoteka įkeisto jam priklausančio turto procedūros, jį motyvuodamas paskolos sutarties 6 sąlygos nesąžiningumu.

20 Remdamasis šiuo prieštaravimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 2014 m. birželio 16 d. sprendimu sustabdęs iškeldinimo procedūrą, pažymėjo, kad lieka abejonių dėl kai kurių kitų paskolos sutarties sąlygų (neskaitant sąlygos dėl delspinigių) nesąžiningumo, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 93/13, būtent:

— 3 sąlygos, susijusios su paprastomis palūkanomis, kurioje numatyta, kad jos skaičiuojamos vadovaujantis formule, pagal kurią likusi paskolos dalis ir mokėtinos palūkanos dalijamos iš komercinių metų dienų skaičiaus, t. y. 360 dienų, ir

— 6bis sąlygos, susijusios su sutarties nutraukimu prieš terminą, kuria remdamasis *Banco Primus* gali reikalauti nedelsiant grąžinti paskolą, sumokėti palūkanas ir įvairius mokesčius, jeigu sutartu laiku nesumokama kuri nors įmoka – pagrindinė suma, palūkanos arba avansas.

21 Vis dėlto, pirma, šis teismas konstatavo, kad J. Gutiérrez García prieštaravimas pareikštas pavėluotai, nes jau buvo pasibaigęs Įstatymo 1/2013 ketvirtąja pereinamojo laikotarpio nuostata nustatytas naikinamasis terminas.

22 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad CPK 207 straipsnis, kuriame reglamentuojamas *res judicata* galios principas, neleidžia iš naujo nagrinėti pagrindinėje byloje ginčijamos sutarties sąlygos nesąžiningumo, nes jos teisėtumas pagal Direktyvą 93/13 jau patikrintas 2013 m. birželio 12 d. sprendime, kuris įsiteisėjo.

23 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad net jeigu 6bis sąlyga būtų pripažinta nesąžininga, *Tribunal Supremo* (Aukščiausiasis Teismas, Ispanija) praktika draudžia jam pripažinti šią sąlygą negaliojančia ir jos netaikyti, nes *Banco Primus* iš tikrųjų jos netaikė, bet vadovavosi CPK 693 straipsnio 2 dalies reikalavimais: palaukęs, kol bus nesumokėtos septynios mėnesinės įmokos, pranešė apie sutarties nutraukimą prieš terminą.

24 Taigi, siekdamas išsiaiškinti savo įgaliojimus pagal Direktyvą 93/13, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, pirma, Įstatymo 1/2013 ketvirtosios pereinamojo laikotarpio nuostatos suderinamumą su šia direktyva ir, antra, ar vykstant kompleksinei išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal šią direktyvą jis privalo, neatsižvelgdamas į CPK 207 straipsnio reikalavimus, savo iniciatyva iš naujo išnagrinėti sutarties sąlygas, kai ši sutartis atitikties Direktyvai 93/13 požiūriu jau buvo išnagrinėta sprendime, kuris įgijo *res judicata* galią. Trečia, šis teismas taip pat siekia gauti paaiškinimą dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties 3 ir 6bis sąlygų nesąžiningumo vertinimo kriterijų ir šio nesąžiningumo padarinių.

25 Šiomis aplinkybėmis *Juzgado de Primera Instancia no 2 de Santander* (Santandero pirmosios instancijos teismas Nr. 2, Ispanija) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Įstatymo Nr. 1/2013 ketvirtąją pereinamojo laikotarpio nuostatą reikia aiškinti taip, kad ji negali sudaryti kliūčių vartotojo apsaugai?

2. Ar pagal Direktyvą 93/13, ypač jos 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siekiant užtikrinti vartotojų ir naudotojų apsaugą remiantis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais, vartotojas gali pranešti apie nesąžiningas sutarties sąlygas jau praėjus nacionalinės teisės nuostatoje tam numatytam terminui, ir dėl to nacionalinis teismas turėtų išnagrinėti šias sąlygas?

3. Ar pagal Direktyvą 93/13, ypač jos 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siekiant užtikrinti vartotojų ir naudotojų apsaugą remiantis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais, nacionalinis teismas privalo savo iniciatyva įvertinti, ar nėra nesąžiningos sąlygos, ir padaryti reikiamas išvadas, net jeigu anksčiau pagal nacionalinę proceso teisę priimtame galutiniame sprendime buvo nusprendęs priešingai arba buvo atsisakęs atlikti šį vertinimą?

4. Kokiais kriterijais remiantis galima atsižvelgti į kainos ir kokybės santykį tikrinant neesminių sutarties sąlygų nesąžiningumą? Ar atliekant tokio pobūdžio patikrinimą svarbu atsižvelgti į nacionalinės teisės aktuose nustatytus kainų apribojimus? Ar apskritai galiojančios sutarties sąlygos gali būti pripažintos negaliojančiomis, nes sandorio kaina yra daug didesnė už įprastą rinkos kainą?

5. Ar taikant Direktyvos 93/13 4 straipsnį galima atsižvelgti į aplinkybes, atsiradusias po sutarties sudarymo, jeigu to reikalaujama pagal nacionalinę teisę?

6. Ar [CPK] 693 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad ji negali kliudyti vartotojo interesų apsaugai?

7. Ar pagal Direktyvą 93/13, ypač jos 6 straipsnio 1 dalį ir 7 straipsnio 1 dalį, siekiant užtikrinti vartotojų ir naudotojų apsaugą remiantis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principais, kai nacionalinis teismas įvertina, kad sąlyga dėl sutarties nutraukimo prieš terminą yra nesąžininga, jis turi laikyti, kad dėl jos nesusitarta, ir padaryti atitinkamas išvadas, net jeigu pardavėjas ar tiekėjas laikėsi nacionalinėje teisėje numatyto minimalaus laikotarpio?“

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat prašė Teisingumo Teismo bylą nagrinėti taikant pagreitintą procedūrą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnio 1 dalį. 2014 m. lapkričio 11 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi *Banco Primus* (C-421/14, nepaskelbta Rink., EU:C:2014:2367) šis prašymas buvo atmestas, motyvuojant tuo, kad, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas apie tai pranešė Teisingumo Teismui 2014 m. rugsėjo 29 d. raštu, šis teismas 2014 m. birželio 16 d. nutartimi sustabdė priverstinio vykdymo procedūrą, todėl J. Gutiérrez García nekyla grėsmė prarasti savo būstą.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl priimtinumo

27 Rašytinėse pastabose Ispanijos vyriausybė išreiškia abejonių dėl pateiktų klausimų priimtinumo, nes Teisingumo Teismo atsakymai nebus naudingi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui jo nagrinėjamam ginčui išspręsti. Išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra jau galutinai užbaigta ir šis teismas nebegali imtis jokios su ja susijusios priemonės, nes šią procedūrą jis užbaigė 2014 m. balandžio 8 d. nutartimi, kuri įgijo *res judicata* galią, ir nurodė iškeldinti skolininką ir būste gyvenančius asmenis.

28 *Banco Primus* aiškiai nenurodo prašymo priimti prejudicinį sprendimą nepriimtinumo, tačiau remiasi argumentais, kurie yra analogiški šį nepriimtinumo pagrindą pagrindžiantiems argumentams.

29 Šiuo klausimu pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui, pagrįstam aiškiu nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo jurisdikcijos atskyrimu, pagrindinėje byloje nagrinėjamų faktinių aplinkybių konstatavimas ir vertinimas ir nacionalinės teisės aiškinimas ir taikymas priklauso tik nacionalinio teismo jurisdikcijai. Taip pat tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti, ar jo sprendimui priimti būtinas prejudicinis sprendimas, ir Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą. Todėl iš principo Teisingumo Teismas turi priimti sprendimą tuo atveju, kai pateikiami klausimai yra susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu (2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 76 punktas ir nurodyta teismo praktika).

30 Taigi nacionalinio teismo pateiktą prašymą priimti prejudicinį sprendimą Teisingumo Teismas gali atmesti tik jeigu akivaizdu, kad prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu apie faktines ir teisines aplinkybes Teisingumo Teismas neturi informacijos, būtinos tam, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus (2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, EU:C:2012:349, 77 punktas ir nurodyta teismo praktika).

31 Tačiau nagrinėjamoje byloje taip nėra.

32 Iš tiesų, kaip savo išvados 30 punkte pažymėjo generalinis advokatas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktas nacionalinės teisės aktų apibūdinimas leidžia aiškiai suprasti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra neužbaigta ir tęsiasi tol, kol įgijėjas neperima būsto valdymo, o tai savo rašytinėse pastabose patvirtino Ispanijos vyriausybė.

Iš tiesų, Įstatymo 1/2013 ketvirtojoje pereinamojo laikotarpio nuostatoje nurodyta, kad ji taikoma „visoms išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūroms, kurios nėra pasiekusios to etapo, kai įgijėjas perima nekilnojamojo turto valdymą“.

33 Tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į tai, kad Teisingumo Teismas turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingą atsakymą, kuris leistų išspręsti jo nagrinėjamą ginčą (žr. 2000 m. lapkričio 28 d. Sprendimo *Roquette Frères*, C-88/99, EU:C:2000:652, 18 punktą ir 2010 m. kovo 11 d. Sprendimo *Attanasio Group*, C-384/08, EU:C:2010:133, 19 punktą), reikia konstatuoti, kad nėra akivaizdu, jog prašomas Sąjungos teisės išaiškinimas nesusijęs su pagrindinėje byloje nagrinėjamo ginčo aplinkybėmis ar dalyku.

34 Todėl reikia nuspręsti, kad šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas, turint omenyje, kad bus įvertintas kiekvienas prejudicinis klausimas.

Dėl esmės

Dėl pirmųjų trijų klausimų

35 Pirmuoju–trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią nacionalinę pereinamojo laikotarpio nuostatą, kaip ginčijama Įstatymo 1/2013 ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata, pagal kurią vartotojams, prieš kuriuos iki įstatymo, kuriame yra minėta nuostata, įsigaliojimo dienos buvo pradėta ir šią dieną dar nebuvo užbaigta išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, nustatytas naikinamasis vieno mėnesio terminas, skaičiuojamas nuo kitos dienos po šio įstatymo paskelbimo, per kurį jie gali pasinaudoti teise pareikšti prieštaravimą dėl šios priverstinio vykdymo procedūros, grindžiamą tariamu sutarties sąlygų nesąžiningumu. Be to, tas teismas klausia, ar prireikus ši direktyva jį įpareigoja savo iniciatyva iš naujo išnagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumą, kai šios sutarties atitiktis Direktyvai 93/13 jau buvo išnagrinėta galutiniu teismo sprendimu, neatsižvelgiant į nacionalinės proceso teisės normas, įtvirtinančias *res judicata* principą.

36 Dėl to, ar Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniai draudžia tokią nacionalinę nuostatą, kaip ginčijama Įstatymo 1/2013 ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata, pažymėtina, kad šį klausimą Teisingumo Teismas jau yra nagrinėjęs ir į jį atsakęs teigiamai 2015 m. spalio 29 d. Sprendime *BBVA* (C-8/14, EU:C:2015:731).

37 Konkrečiai tariant, iš minėto sprendimo matyti, kad Įstatymo 1/2013 ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata, kiek joje numatyta, jog vartotojams, prieš kuriuos iki įstatymo, kuriame yra minėta nuostata, įsigaliojimo dienos buvo pradėta ir šią dieną dar nebuvo užbaigta išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, nustatytas naikinamasis vieno mėnesio terminas, prasidedantis nuo kitos dienos po šio įstatymo paskelbimo, per kurį jie gali pareikšti prieštaravimą dėl priverstinio vykdymo, grindžiamą tariamu sutarties sąlygų nesąžiningumu, negali užtikrinti šiems vartotojams galimybės visapusiškai šiuo terminu pasinaudoti, taigi ir veiksmingai apginti savo teises (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 29 d. Sprendimo *BBVA*, C-8/14, EU:C:2015:731, 39 punktą).

38 Be to, pagrindinėje byloje iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, jog 2013 m. birželio 12 d. sprendimu, kuris įgijo *res judicata* galią, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jau buvo išnagrinėjęs pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties atitiktį Direktyvai 93/13 ir pripažinęs, kad jos 6 sąlyga dėl delspinigių yra nesąžininga.

39 Atsižvelgdamas į šį kontekstą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą, ar Direktyva 93/13 draudžia tokią nacionalinės teisės normą, kaip įtvirtinta CPK 207 straipsnyje, pagal kurią jam draudžiama savo iniciatyva išnagrinėti tam tikras sutarties sąlygas, kai ši sutartis jau buvo nagrinėta per teisminį patikrinimą, kuris užbaigtas sprendimu, kuris įgijo *res judicata* galią.

40 Šiuo klausimu reikia priminti, jog pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką Direktyva 93/13 nustatyta apsaugos sistema pagrįsta mintimi, kad vartotojo padėtis yra mažiau palanki nei pardavėjo ar tiekėjo tiek dėl galimybių derėtis, tiek dėl informacijos lygio (žr., be kita ko, 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 22 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

41 Atsižvelgiant į tokią mažiau palankią padėtį, šios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad nesąžiningos sąlygos vartotojui nėra privalomos. Tai yra imperatyvi nuostata, kuria formalią pusiausvyrą, sutartimi nustatytą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų, siekiama pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti sutarties šalių lygybę (žr., be kita ko, 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 23 punktą ir 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 53 ir 55 punktus).

42 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką ši nuostata turi būti laikoma lygiaverte nacionalinėms teisės normoms, kurios vidaus teisės sistemoje priskiriamos prie viešosios tvarkos normų kategorijos (žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 51 ir 52 punktus ir 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 54 punktą).

43 Tokiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas jau ne kartą yra nusprendęs, kad nacionalinis teismas turi *ex officio* įvertinti sutarties sąlygos, patenkančios į Direktyvos 93/13 taikymo sritį, nesąžiningumą ir taip kompensuoti disbalansą tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46 punktas ir nurodyta teismo praktika, taip pat 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 58 punktas).

44 Vis dėlto, kaip nurodyta šio sprendimo 38 punkte, šioje byloje nacionalinis teismas jau išnagrinėjo pagrindinėje byloje ginčijamos sutarties atitiktį Direktyvai 93/13 ir priėmė sprendimą, kuris įgijo *res judicata* galią, kuriame konstatavo, kad viena iš šios sutarties sąlygų yra nesąžininga.

45 Atsižvelgiant į tai, reikia nustatyti, ar tokiomis sąlygomis būtinybė formalią pusiausvyrą, kuri sutartimi nustatoma tarp vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo teisių ir pareigų, pakeisti realia pusiausvyra, galinčia atkurti jų lygybę, įpareigoja prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusį teismą iš naujo savo iniciatyva patikrinti šią sutartį, nepaisant nacionalinių procesinių teisės normų, kuriomis įgyvendinamas *res judicata* principas.

46 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia priminti *res judicata* galios principo svarbą tiek Bendrijos teisės, tiek nacionalinės teisės sistemose. Iš tiesų, Teisingumo Teismas jau turėjo progą išaiškinti, kad, siekiant užtikrinti teisės ir teisinių santykių stabilumą ir gerą teisingumo vykdymą, svarbu, jog teismų sprendimai, kurie, išnaudojus visas galimas teisių gynimo priemones arba pasibaigus naudojimosi jomis numatytiems terminams, tampa galutiniai, nebegalėtų būti ginčijami (žr., be kita ko, 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* C-40/08, EU:C:2009:615, 35 ir 36 punktus).

47 Be to, Teisingumo Teismas jau yra pripažinęs, kad vartotojo apsauga nėra absoliuti. Konkrečiai šiuo klausimu jis nusprendė, kad Sąjungos teisė nenustato nacionaliniam teismui pareigos netaikyti vidaus proceso teisės normų, suteikiančių, be kita ko, sprendimui *res judicata* galią, net jei tai leistų pašalinti Direktyvoje 93/13 įtvirtintos nuostatos, nepaisant jos pobūdžio, pažeidimą (šiuo klausimu žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, 37 punktą, taip pat 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 68 punktą), nebent tokie įgaliojimai teismui būtų suteikti pagal nacionalinę teisę tuo atveju, kai pažeidžiamos nacionalinės viešosios tvarkos normos (šiuo klausimu žr. 2009 m. spalio 6 d. Sprendimo *Asturcom Telecomunicaciones* C-40/08, EU:C:2009:615, 53 punktą).

48 Teisingumo Teismas taip pat nurodė, kad veiksmingos vartotojų teisminės gynybos principu siekiama tik suteikti teisę kreiptis į teismą, o ne į dviejų instancijų teismus (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 36 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

49 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ji nedraudžia tokios nacionalinės teisės normos, kaip įtvirtinta CPK 207 straipsnyje, pagal kurią nacionaliniam teismui draudžiama savo iniciatyva iš naujo nagrinėti su pardavėju ar tiekėju sudarytos sutarties sąlygas, jeigu dėl visų šios sutarties sąlygų teisėtumo pagal Direktyvą 93/13 jau nuspręsta sprendime, kuris įgijo *res judicata* galią, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

50 Tačiau iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, jog šioje byloje CPK 207 straipsnyje įtvirtinta procesinė teisės norma, susijusi su *res judicata* galia, draudžia nacionaliniam teismui ne tik iš naujo nagrinėti sutarties sąlygų teisėtumą pagal Direktyvą 93/13, dėl kurio jis jau nusprendė galutiniame teismo sprendime, bet ir prireikus vertinti kitų tos pačios sutarties sąlygų nesąžiningumą.

51 Pažymėtina, kad iš šio sprendimo 40–43 punktuose paminėtų principų matyti, jog Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalyje nurodytos nacionalinės teisės aktuose nustatytos sąlygos negali iš esmės pažeisti šia nuostata vartotojams suteiktos teisės į tai, kad nesąžininga laikoma sąlyga nebūtų jiems privaloma (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.*, C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, EU:C:2016:980, 71 punktas).

52 Taigi, tuo atveju, kai per ankstesnį ginčijamos sutarties nagrinėjimą, kuris užbaigtas priėmus sprendimą, įgijusį *res judicata* galią, nacionalinis teismas savo iniciatyva išnagrinėjo tik vienos ar tik kai kurių šios sutarties sąlygų atitikties Direktyvai 93/13 klausimą, ši direktyva įpareigoja nacionalinį teismą, kaip ir šioje byloje, į kurį, vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais, kreipėsi vartotojas, pateikdamas atskirąjį prieštaravimą, savo iniciatyva ar šalių prašymu įvertinti, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, galimą kitų šios sutarties sąlygų nesąžiningumą. Iš tiesų, nesant tokios kontrolės, vartotojo apsauga taptų nepilna ir nepakankama ir tai nebūtų nei tinkama, nei veiksminga priemonė užkirsti kelią šios sąlygos naudojimui, priešingai, nei numatyta Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalyje (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 60 punktą).

53 Nagrinėjamu atveju, kadangi Teisingumo Teismui pateiktoje bylos medžiagoje tai nenurodyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar 2013 m. birželio 12 d. sprendime, turinčiame *res judicata* galią, buvo analizuotas visų pagrindinėje byloje ginčijamos sutarties sąlygų, ar tik jos 6 sąlygos teisėtumas pagal Direktyvą 93/13.

54 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį–trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad:

— Direktyvos 93/13 6 ir 7 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią nacionalinę teisės nuostatą, kaip Įstatymo 1/2013 ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata, pagal kurią vartotojams, prieš kuriuos iki įstatymo, kuriame yra minėta nuostata, įsigaliojimo dienos buvo pradėta ir šią dieną dar nebuvo užbaigta išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, nustatytas naikinamasis vieno mėnesio terminas, skaičiuojamas nuo kitos dienos po šio įstatymo paskelbimo, per kurį jie gali pasinaudoti teise pareikšti prieštaravimą dėl šios procedūros, grindžiamą tariamu sutarties sąlygų nesąžiningumu;

— Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ji nedraudžia tokios nacionalinės teisės normos, kaip įtvirtinta CPK 207 straipsnyje, pagal kurią nacionaliniam teismui draudžiama savo iniciatyva iš naujo nagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumą, kai dėl visų šios sutarties sąlygų teisėtumo pagal Direktyvą 93/13 jau buvo nuspręsta sprendime, kuris įgijo *res judicata* galią.

O jeigu per ankstesnį ginčijamos sutarties patikrinimą, kuris užbaigtas sprendimu, kuris įgijo *res judicata* galią, vienos ar kelių šios sutarties sąlygų galimas nesąžiningumas dar nebuvo išnagrinėtas, Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, į kurį, vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais, kreipėsi vartotojas, pateikdamas atskirąjį prieštaravimą, savo iniciatyva ar šalių prašymu privalo įvertinti, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, galimą šių sąlygų nesąžiningumą.

Dėl ketvirtojo ir penktojo klausimų

55 Ketvirtuoju ir penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti kriterijus, į kuriuos pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį ir 4 straipsnį reikia atsižvelgti vertinant galimą tokių sąlygų, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, susijusių su paprastųjų palūkanų apskaičiavimu ir sutarties nutraukimu prieš terminą dėl skolininko įsipareigojimų nevykdymo tam tikrą laiką, nesąžiningumą.

56 Pirmiausia reikia pabrėžti, kad šie klausimai, atsižvelgiant į šio sprendimo 30 punkte išdėstytą teismo praktiką, yra nepriimtini tiek, kiek jais siekiama nustatyti, ar nacionalinis teismas, nagrinėdamas galimą sutarties sąlygos, o konkrečiai – pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties 6bis sąlygos, nesąžiningumą, gali atsižvelgti į aplinkybes, kurių atsirado vėliau, nei sudaryta sutartis. Iš tiesų, sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai nenurodyta, kokios vėlesnės aplinkybės turimos omenyje. Tokiomis sąlygomis Teisingumo Teismui nežinomos vertinimui atlikti būtinos faktinės aplinkybės, todėl jis negali prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingo atsakymo, kad šis galėtų priimti sprendimą pagrindinėje byloje.

57 Dėl kitų ketvirtojo ir penktojo klausimų aspektų svarbu pažymėti, pirma, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje ir šios direktyvos priede pavartotą sąvoką „nesąžininga sąlyga“ ir pateikti kriterijus, kuriuos nacionalinis teismas gali arba turi taikyti vertindamas sutarties sąlygą pagal tos pačios direktyvos nuostatas, o šis nacionalinis teismas, remdamasis minėtais kriterijais ir atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo aplinkybes, turi priimti sprendimą dėl tam tikros sutarties sąlygos konkretaus kvalifikavimo. Remiantis tuo, darytina išvada, kad Teisingumo Teismui pakanka prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti gaires, į kurias jis turi atsižvelgti vertindamas aptariamos sąlygos nesąžiningumą (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 66 punktas ir nurodyta teismo praktika).

58 Toliau svarbu pažymėti, kad nuorodomis į „sąžiningumo“ ir „ryškaus neatitikimo tarp iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų vartotojo nenaudai“ sąvokas Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalyje tik abstrakčiai apibrėžiamos aplinkybės, dėl kurių sutarties sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi, yra nesąžininga (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 67 punktas ir nurodyta teismo praktika).

59 Pažymėtina, kad, norint sužinoti, ar dėl sąlygos atsiranda iš sutarties kylančių šalių teisių ir pareigų „ryškus neatitikimas“ vartotojo nenaudai, reikia visų pirma atsižvelgti į nacionalinės teisės nuostatas, taikytinas tuo atveju, kai šiuo klausimu nėra susitarimo tarp šalių. Būtent atlikęs tokią lyginamąją analizę nacionalinis teismas galės įvertinti, ar (o jei reikia, kiek) dėl sutarties vartotojas patenka į mažiau palankią teisinę padėtį, palyginti su numatyta galiojančioje nacionalinėje teisėje. Be to, šiuo tikslu gali pasirodyti svarbu įvertinti teisinę padėtį, kurioje yra minėtas vartotojas, atsižvelgiant į turimas pagal nacionalinės teisės nuostatas priemones užkirsti kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 68 punktas).

60 Kalbant apie tai, kokiomis aplinkybėmis atsiranda toks neatitikimas „nepaisant sąžiningumo reikalavimo“, svarbu konstatuoti, kad atsižvelgiant į Direktyvos 93/13 šešioliktą konstatuojamąją dalį nacionalinis teismas šiuo tikslu turi patikrinti, ar pardavėjas arba tiekėjas, sąžiningai ir teisingai veikdamas vartotojo atžvilgiu, galėjo pagrįstai tikėtis, jog vartotojas būtų sutikęs su tokia sąlyga, jei dėl jos būtų atskirai derėtasi (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 69 punktas).

61 Be to, vadovaujantis minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 dalimi, sutarties sąlygos nesąžiningumas vertinamas atsižvelgiant į prekių ar paslaugų, dėl kurių buvo sudaryta sutartis, pobūdį ir remiantis sutarties sudarymo metu buvusiomis visomis jos sudarymo aplinkybėmis (2009 m. birželio 4 d. Sprendimo *Pannon GSM*, C-243/08, EU:C:2009:350, 39 punktas ir 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *VB Pénzügyi Lízing*, C-137/08, EU:C:2010:659, 42 punktas). Vadinasi, šiuo požiūriu taip pat reikia įvertinti pasekmes, kurių ši sąlyga gali sukelti atsižvelgiant į sutarčiai taikytiną teisę, o tam reikia išnagrinėti nacionalinės teisės sistemą (2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 71 punktas ir nurodyta teismo praktika).

62 Antra, reikia priminti, kad pagal Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalį sąlygų, susijusių su pagrindinio sutarties dalyko apibrėžimu arba su kainos ir atlygio adekvatumu mainais suteiktoms paslaugoms ar prekėms, nors jos ir patenka į šios direktyvos reguliavimo sritį, nesąžiningumas gali būti nevertinamas tik jeigu nacionaliniam teismui, išanalizavusiam konkretų atvejį, atrodo, jog pardavėjas ar tiekėjas jas surašė aiškiai ir suprantamai (šiuo klausimu žr. 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Kásler ir Káslerné Rábai*, C-26/13, EU:C:2014:282, 41 punktą ir 2015 m. liepos 9 d. Sprendimo *Bucura*, C-348/14, EU:C:2015:447, 50 punktą).

63 Būtent atsižvelgdamas į šiuos kriterijus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti ketvirtajame ir penktajame klausimuose nurodytų sąlygų nesąžiningumą.

64 Pirma, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties 3 sąlygos, susijusios su paprastųjų palūkanų skaičiavimu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymėjo, kad ši sąlyga, nors ir patenka į Direktyvos 93/13 4 straipsnio 2 dalies taikymo sritį, nesurašyta aiškiai ir suprantamai, kaip reikalaujama pagal šią nuostatą. Tokiomis sąlygomis, kaip savo išvados 61 punkte pažymėjo generalinis advokatas, šis teismas turi išnagrinėti, ar ši sąlyga nesąžininga, o konkrečiai – ar, atsižvelgiant į šio sprendimo 58–61 punktuose apibūdintus aspektus, dėl šios sąlygos atsiranda ryškus sutarties šalių teisių ir pareigų neatitikimas vartotojo nenaudai.

65 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės, be kita ko, palyginti šioje sąlygoje numatytą paprastųjų palūkanų normos skaičiavimo metodą ir faktinį šios normos dydį, gautą taip apskaičiavus, su įstatyme įtvirtinta palūkanų norma ir įprastai taikomais skaičiavimo metodais, taip pat su pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo momentu rinkoje vyravusia palūkanų norma nagrinėjamai paskolos sutarčiai lygiaverčio dydžio ir trukmės paskolos atveju. Ypač jis turės patikrinti, ar dėl to, kad paprastosios palūkanos skaičiuojamos atsižvelgiant į 360 dienų metus, o ne į kalendorinius 365 dienų metus, ši 3 sąlyga gali tapti nesąžininga.

66 Antra, dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties 6bis sąlygos, susijusios su sutarties nutraukimu prieš terminą dėl skolininko įsipareigojimų nevykdymo tam tikrą laiką, pažymėtina, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas visų pirma turi patikrinti, ar pardavėjui, ar tiekėjui palikta teisė pareikalauti grąžinti visą paskolą priklauso nuo to, kad vartotojas neįvykdo pareigos, kuri, atsižvelgiant į aptariamus sutartinius santykius, yra esminė, ar ši teisė numatyta tais atvejais, kai toks neįvykdymas yra pakankamai rimtas, atsižvelgiant į paskolos trukmę ir sumą, ar tokia teise nukrypstama nuo šioje srityje taikytinų bendrųjų teisės normų, kai nėra specialių sutartinių nuostatų, ir ar nacionalinė teisėje numatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių, leidžiančių vartotojui, kai šiam taikoma tokia sąlyga, pašalinti reikalavimo grąžinti visą paskolą pasekmes (šiuo klausimu žr. 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 73 punktą).

67 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad į ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip:

— nagrinėjant pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą turi būti nustatoma, ar dėl šios sąlygos atsiranda sutarties šalių teisių ir pareigų „ryškus neatitikimas“ vartotojo nenaudai. Toks nagrinėjimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į nacionalinės teisės nuostatas, taikytinas tuo atveju, kai šiuo klausimu nėra susitarimo tarp šalių, į vartotojo pagal nacionalinės teisės nuostatas turimas priemones užkirsti kelią tokios rūšies sąlygų naudojimui, į prekių ar paslaugų, sudarančių nagrinėjamos sutarties dalyką, pobūdį ir į visas šios sutarties sudarymo aplinkybes;

— jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sutarties sąlyga, susijusi su paprastųjų palūkanų skaičiavimo metodu, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, nėra surašyta aiškiai ir suprantamai, kaip reikalaujama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalį, jis turi išnagrinėti, ar ši sąlyga yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Atlikdamas tokį nagrinėjimą šis teismas turi, be kita ko, palyginti šioje sąlygoje numatytą paprastųjų palūkanų normos skaičiavimo metodą ir faktinį šios normos dydį, gautą taip apskaičiavus, su įstatyme įtvirtinta palūkanų norma ir įprastai taikomais skaičiavimo metodais, taip pat su pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo momentu rinkoje vyravusia palūkanų norma nagrinėjamai paskolos sutarčiai lygiaverčio dydžio ir trukmės paskolos atveju;

— kalbant apie nacionalinio teismo atliekamą sąlygos, susijusios su sutarties nutraukimu prieš terminą dėl skolininko įsipareigojimų nevykdymo tam tikrą laiką, nesąžiningumo analizę, pažymėtina, kad šis teismas turi patikrinti, ar pardavėjui, ar tiekėjui palikta teisė pareikalauti grąžinti visą paskolą priklauso nuo to, kad vartotojas neįvykdo pareigos, kuri, atsižvelgiant į aptariamus sutartinius santykius, yra esminė, ar ši teisė numatyta tais atvejais, kai toks neįvykdymas yra pakankamai rimtas, atsižvelgiant į paskolos trukmę ir sumą, ar tokia teise nukrypstama nuo šioje srityje taikytinų bendrųjų teisės normų, kai nėra specialių sutartinių nuostatų, ir ar nacionalinėje teisėje numatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių, leidžiančių vartotojui, kai šiam taikoma tokia sąlyga, pašalinti reikalavimo grąžinti visą paskolą pasekmes.

Dėl šeštojo ir septintojo klausimų

68 Šeštuoju ir septintuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas teismų pateiktas nacionalinės teisės nuostatos, reglamentuojančios sąlygas dėl sutarties nutraukimo prieš terminą, kaip antai CPK 693 straipsnio 2 dalies, išaiškinimas, pagal kurį nacionaliniam teismui, kuris konstatavo tokios sutarties sąlygos nesąžiningumą, draudžiama pripažinti ją negaliojančia ir jos netaikyti, kai iš tiesų pardavėjas ar tiekėjas jos netaikė, tačiau laikėsi šioje nacionalinės teisės nuostatoje numatytų sąlygų.

69 Pirmiausia primintina, kad, nors šios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje teigiama, jog „sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas <…>, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos“, pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties 6bis sąlyga, kurioje nustatoma sutarties nutraukimo prieš terminą tvarka ir kuri nurodoma šeštajame ir septintajame klausimuose, neatspindi CPK 693 straipsnio 2 dalies. Šioje sąlygoje iš tiesų nustatyta, kad paskolos davėjas gali pareikšti, kad sutartis nutraukiama prieš terminą, ir pareikalauti nedelsiant grąžinti pagrindinę sumą, palūkanas ir įvairius mokesčius, jeigu sutartu laiku nesumokama kuri nors įmoka – pagrindinė suma, palūkanos arba avansas, o ne, kaip numatyta CPK 693 straipsnio 2 dalyje, neįvykdžius mokėjimo pareigos už tris mėnesius. Be to, šioje sąlygoje yra žodžiai: „neskaitant įstatyme nustatytų atvejų“ ir „be įstatyme numatytų atvejų“. Iš tokios formuluotės išplaukia, kad šia sąlyga šalys sutarė neapsiriboti CPK 693 straipsnio 2 dalyje numatytais sutarties nutraukimo prieš terminą pagrindais.

70 Todėl ši sąlyga patenka į direktyvos taikymo sritį (žr., *a contrario*, 2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Barclays Bank*, C-280/13, EU:C:2014:279, 41 punktą) ir nacionalinis teismas privalo savo iniciatyva įvertinti galimą jos nesąžiningumą (žr., be kita ko, 2013 m. kovo 14 d. Sprendimo *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, 46 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

71 Kalbant apie galimo tokios sąlygos nesąžiningumo padarinius, reikia priminti, kad iš Direktyvos 93/13 6 straipsnio 1 dalies išplaukia, jog nacionalinis teismas privalo tik netaikyti nesąžiningos sutarties sąlygos, kad ji nebūtų privaloma vartotojui, tačiau jis negali pakeisti jos turinio. Iš tiesų ši sutartis iš principo turi išlikti be jokio kito pakeitimo, išskyrus pakeitimus, kurių atsiranda dėl nesąžiningų sąlygų panaikinimo, kiek pagal vidaus teisės normas toks sutarties tęstinumas yra teisiškai įmanomas (žr., be kita ko, 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, 65 punktą; 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Asbeek Brusse ir de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, 57 punktą ir 2015 m. sausio 21 d. Sprendimo *Unicaja Banco ir Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, EU:C:2015:21, 28 punktą).

72 Be to, atsižvelgiant į viešojo intereso – vartotojų, kurių padėtis mažiau palanki nei pardavėjų ar tiekėjų, apsaugos – pobūdį ir svarbą, Direktyva 93/13 valstybės narės įpareigojamos, kaip matyti iš jos 7 straipsnio 1 dalies kartu su jos dvidešimt ketvirta konstatuojamąja dalimi, numatyti tinkamas ir veiksmingas priemones, užkertančias kelią nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais (žr., be kita ko, 2012 m. birželio 14 d. Sprendimo *Banco Español de Crédito*, C-618/10, 68 punktą ir 2015 m. sausio 21 d. Sprendimo *Unicaja Banco ir Caixabank*, C-482/13, C-484/13, C-485/13 ir C-487/13, EU:C:2015:21, 30 punktą).

73 Todėl, siekiant užtikrinti Direktyvos 93/13 7 straipsniu siekiamą atgrasomąjį poveikį, nacionalinio teismo, kuris konstatuoja, jog yra nesąžininga sąlyga, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, prerogatyvos negali priklausyti nuo to, ar faktiškai ši sąlyga buvo taikyta, ar ne. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad jeigu nacionalinis teismas konstatavo, kad pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlyga yra „nesąžininga“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį, aplinkybė, jog ši sąlyga nebuvo taikoma, savaime negali sutrukdyti nacionaliniam teismui taikyti visų iš šios sąlygos „nesąžiningumo“ kylančių padarinių (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 11 d. Nutarties *Banco Bilbao Vizcaya Argentaria*, C-602/13, EU:C:2015:397, 50 ir 54 punktus).

74 Šiomis sąlygomis, kaip savo išvados 85 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tai, kad nagrinėjamu atveju pardavėjas ar tiekėjas iš tikrųjų vadovavosi CPK 693 straipsnio 2 dalies nuostatomis ir pradėjo išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūrą tik po to, kai buvo nesumokėtos septynios mėnesinės įmokos, o ne praleidus bet kurį mokėjimą, kaip numatyta pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties 6bis sąlygoje, neatleidžia nacionalinio teismo nuo jo pareigos taikyti visus galimo šios sąlygos nesąžiningumo padarinius.

75 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į šeštąjį ir septintąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas teismų pateiktas nacionalinės teisės nuostatos, reglamentuojančios sąlygas dėl paskolos sutarčių nutraukimo prieš terminą, kaip antai CPK 693 straipsnio 2 dalies, išaiškinimas, pagal kurį nacionaliniam teismui, kuris konstatavo tokios sutarties sąlygos nesąžiningumą, draudžiama pripažinti ją negaliojančia ir jos netaikyti, kai iš tiesų pardavėjas ar tiekėjas jos netaikė, tačiau laikėsi šioje nacionalinės teisės nuostatoje numatytų sąlygų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

76 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 6 ir 7 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jie draudžia tokią nacionalinės teisės nuostatą, kaip 2013 m. gegužės 14 d. *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai įsipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos) ketvirtoji pereinamojo laikotarpio nuostata, pagal kurią vartotojams, prieš kuriuos iki įstatymo, kuriame yra minėta nuostata, įsigaliojimo dienos buvo pradėta ir šią dieną dar nebuvo užbaigta išieškojimo iš hipoteka įkeisto turto procedūra, nustatytas naikinamasis vieno mėnesio terminas, skaičiuojamas nuo kitos dienos po šio įstatymo paskelbimo, per kurį jie gali pasinaudoti teise pareikšti prieštaravimą dėl šios procedūros, grindžiamą tariamu sutarties sąlygų nesąžiningumu.**

2. **Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ji nedraudžia tokios nacionalinės teisės normos, kaip įtvirtinta 2000 m. sausio 7 d. *Ley 1/2000 de enjuiciamiento civil* (Įstatymas 1/2000 dėl Civilinio proceso kodekso) su pakeitimais, padarytais 2013 m. gegužės 14 d. *Ley 1/2013, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social* (Įstatymas Nr. 1/2013 dėl priemonių, skirtų skolininkų, kurių skoliniai įsipareigojimai užtikrinti hipoteka, apsaugai sustiprinti, skolos restruktūrizavimo ir socialinio būsto nuomos), vėliau – 2013 m. birželio 28 d. *Real Decreto-Ley 7/2013 de medidas urgentes de naturaleza tributaria, presupuestarias y de fomento de la investigación, el desarrollo y la innovación* (Karaliaus įstatymas dekretas Nr. 7/2013 dėl skubių finansinių ir biudžeto priemonių, skatinančių mokslo tyrimus, plėtrą ir inovacijas), vėliau – 2014 m. rugsėjo 5 d. *Real Decreto-ley 11/2014, de medidas urgentes en materia concursal* (Karaliaus įstatymas dekretas Nr. 11/2014 dėl skubių priemonių bankroto srityje), 207 straipsnyje, pagal kurią nacionaliniam teismui draudžiama savo iniciatyva iš naujo išnagrinėti sutarties sąlygų nesąžiningumą, kai dėl visų šios sutarties sąlygų teisėtumo pagal šią direktyvą jau buvo nuspręsta sprendime, kuris įgijo *res judicata* galią.**

   Tačiau, kai per ankstesnį ginčijamos sutarties patikrinimą, kuris užbaigtas sprendimu, kuris įgijo *res judicata* galią, vienos ar kelių šios sutarties sąlygų galimas nesąžiningumas dar nebuvo išnagrinėtas, Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad nacionalinis teismas, į kurį vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais kreipėsi vartotojas pateikdamas atskirąjį prieštaravimą, savo iniciatyva ar šalių prašymu privalo įvertinti, jei tik jam žinomos šiuo tikslu reikalingos teisinės ir faktinės aplinkybės, galimą šių sąlygų nesąžiningumą.

3. **Direktyvos 93/13 3 straipsnio 1 dalį reikia aiškinti taip:**

   — **nagrinėjant pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudarytos sutarties sąlygos galimą nesąžiningumą turi būti nustatoma, ar dėl šios sąlygos atsiranda sutarties šalių teisių ir pareigų ryškus neatitikimas vartotojo nenaudai. Toks nagrinėjimas turi būti atliekamas atsižvelgiant į nacionalinės teisės nuostatas, taikytinas tuo atveju, kai šiuo klausimu nėra susitarimo tarp šalių, į vartotojo pagal nacionalinės teisės nuostatas turimas priemones užkirsti kelią tokios rūšies sąlygų naudojimui, į prekių ar paslaugų, sudarančių nagrinėjamos sutarties dalyką, pobūdį ir į visas šios sutarties sudarymo aplinkybes;**

   — **jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad sutarties sąlyga, susijusi su paprastųjų palūkanų skaičiavimo metodu, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, nėra surašyta aiškiai ir suprantamai, kaip reikalaujama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 2 dalį, jis turi išnagrinėti, ar ši sąlyga yra nesąžininga, kaip tai suprantama pagal tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį. Atlikdamas tokį nagrinėjimą šis teismas turi, be kita ko, palyginti šioje sąlygoje numatytą paprastųjų palūkanų normos**

skaičiavimo metodą ir faktinį šios normos dydį, gautą taip apskaičiavus, su įstatyme įtvirtinta palūkanų norma ir įprastai taikomais skaičiavimo metodais, taip pat su pagrindinėje byloje nagrinėjamos sutarties sudarymo momentu rinkoje vyravusia palūkanų norma nagrinėjamai paskolos sutarčiai lygiaverčio dydžio ir trukmės paskolos atveju;

— **kalbant apie nacionalinio teismo atliekamą sąlygos, susijusios su sutarties nutraukimu prieš terminą dėl skolininko įsipareigojimų nevykdymo tam tikrą laiką, nesąžiningumo analizę, pažymėtina, kad šis teismas turi patikrinti, ar pardavėjui arba tiekėjui palikta teisė pareikalauti grąžinti visą paskolą priklauso nuo to, kad vartotojas neįvykdo pareigos, kuri atsižvelgiant į aptariamus sutartinius santykius yra esminė, ar ši teisė numatyta tais atvejais, kai toks neįvykdymas yra pakankamai rimtas, atsižvelgiant į paskolos trukmę ir sumą, ar tokia teise nukrypstama nuo šioje srityje taikytinų bendrųjų teisės normų, kai nėra specialių sutartinių nuostatų, ir ar nacionalinėje teisėje numatyta atitinkamų ir veiksmingų priemonių, leidžiančių vartotojui, kai šiam taikoma tokia sąlyga, pašalinti reikalavimo grąžinti visą paskolą pasekmes.**

4. **Direktyva 93/13 turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas toks teismų pateiktas nacionalinės teisės nuostatos, reglamentuojančios sąlygas dėl paskolos sutarčių nutraukimo prieš terminą, kaip Įstatymo 1/2000 su pakeitimais, padarytais Įstatymu dekretu 7/2013, 693 straipsnio 2 dalis, išaiškinimas, pagal kurį nacionaliniam teismui, kuris konstatavo tokios sutarties sąlygos nesąžiningumą, draudžiama pripažinti ją negaliojančia ir jos netaikyti, kai iš tiesų pardavėjas ar tiekėjas jos netaikė, tačiau laikėsi šioje nacionalinės teisės nuostatoje numatytų sąlygų.**

Parašai.